

John Ragner

berättar för Sture Hjalmarsson 1984-11-20

Jag är född här i Röshult den 5 november 1909 och fick i dopet namnen John Algot Ragnar. Min far John Herman Svensson kom från Rävagården i S, Säm. Han tjänade dräng hos min morfar Algot Johansson i Boarp och det var så han mötte min mor Berta Aurora. Min far var född 1886 och min mor 1888. Far var senare dräng hos komminister Lönnerblad i Bondegärde. Far och mor gifte sig och köpte gården här, 1/8 mtl Röshult och flyttade hit 1909.

Här växte jag upp och började småskolan i Påbo för fröken Edla Arell. När jag sedan kom till folkskolan så hette lärarinnan Olivia Olsson och det var en mycket bra lärarinna. När det sedan blev fråga om att gå och läsa för prästen, så tyckte mor att jag inte skulle gå för kyrkoherde Johnsson i Gällstad, utan i stället gå till Marbäck där pastorn hette Svedberg. Jag kunde ju inte själv välja, så det fick bli som mor tyckte och jag har sedan haft ytterligare två syskon som gått i Marbäck och läst.

Man fick ju tidigt börja att hjälpa far på gården med det man kunde, men ifrån konfirmationen och till dess jag fyllt 18 år så satt jag mest och stickade. Utom två somrar som jag var hos Kinander i Gunnarsbo och hjälpte till med jordbruksarbetet. Mor och far tyckte att jag satt inne så mycket så att jag behövde komma ut om somrarna och få lite frisk luft. Tidigare hade man förstås fått vara med far och odla bakom ladugården, där fick man bryta upp stubbar och stenar och det var ju ett hårt arbete.

Dessutom fick man hjälpa till både hemma och borta med att gallra rovor och ta upp potatis, det var ju det enda man kunde tjäna lite pengar på vid den tiden.

Det blev mycket stickning hemma, för både min syster Margit, min mor och jag hade var sin maskin och på vintrarna hjälpte far till att spola garnet. Min bror Gunnar ville inte sitta inne och sticka, utan ville hellre vara med far ute och arbeta, då slapp jag detta och det var jag lika glad för.

Vi stickade mest strumpor åt Tekla Franzén i Boarp som var förläggare åt en firma som hette "Stave" i Karlstad.

Jag stickade mestadels skaften till strumporna, som sedan Margit stickade fötterna till. Jag kunde också sticka fötter, men det var roligare att sticka skaft,

även om det var lite jobbigare.

På den tiden fanns det bara 6 gårdar i Röshult och inte alls någon annan bebyggelse. Det fanns ingen ungdom heller, Josefssons var ju lite äldre och vi var den första barnaskaran som växte upp här. Albert Josefsson som vi var granne med, var mycket intresserad av NTO-logen i Rånnaväg och ibland ville han att jag skulle följa med honom dit. Jag var väl med honom några gånger där också, men annars hade jag inte så mycket kontakt med Albert, fast vi var ju ofta inne i deras verkstad och såg på när dom gjorde bleck, Kalle och han.

Jag var inte mer än 16 år då jag första gången lade in ansökan om att få komma till Amerika. Jag skrev till min morbror Johannes, som i Amerika kallade sig John Bowman, och frågade om jag fick komma till honom och han svarade att det fick jag.

Jag fick ju flera syskon undan för undan, jag tyckte att ”stugan blev för trång” och tyckte väl att jag som var äldst, fick tänka på att flytta, då det inte gärna kunde finnas plats för oss alla.

Jag väntade länge på att få svar på min ansökan att få komma in i Amerika, men saken var den att jag stod som textilarbetare i pappren och som sådan fick jag inte komma in, för dom tog bara in sådana som var jordbruksarbetare. När detta stod klart för oss så tog Bowman kontakt med en svensk farmare uppe i Wisconsin och han lovade att jag fick använda mig av hans adress och att jag skulle få komma till honom som dräng.

När jag nu lade in ansökan som jordbruksarbetare, så fick jag mitt tillstånd med detsamma. Det hade då gått över två år sedan jag första gången ansökte och jag hade nu fått 8 syskon. Jag var nu nära 19 år och det var en stor upplevelse att få resa så långt på den tiden. Axel Bolander i Boarp var hemma från Amerika och hälsade på den sommaren och han skulle nu resa tillbaka med samma båt som jag skulle resa. Mor ringde till honom och bad att han skulle se till mej lite under överresan. Det gjorde han ju också, men han skulle till New York och jag skulle till Chicago.

Resan mellan New York och Chicago tror jag aldrig att jag glömmer, den tog en dag och en natt. Jag kunde ingen engelska, men jag var ju tvungen att beställa någon mat och det gjorde jag så gott jag kunde. Men blodet rann ur köttet jag fick, så jag kunde inte äta det. Sedan har jag lärt mej att äta kött som inte är så hårt stekt.

När jag slutligen kom fram till Chicago så skulle ju Bowman möta mig vid

stationen. Jag trodde jag skulle känna igen honom och han trodde att han skulle känna igen mej, men det gjorde vi ju inte. Så dom fick ropa ut mitt namn i högtalaren och på så sätt fann vi varandra.

Vi åkte bil till hans hem och det är också ett minne som jag inte glömmer. Det råkade vara en sån kväll som barnen och ungdomen fick göra som dom ville, bara rackartyg egentligen. Detta är väl något speciellt för Amerika, men kan väl något jämföras med hur det förr var här i Sverige kvällen före Lucia.

Dom kastade ruttna tomater och råa ägg på bilen och Bowman fick köra av från de stora gatorna för att komma hem. Jag sa till Bowman, att om detta är Amerika och Chicago, så vill jag vända om och resa tillbaka med detsamma. ”Lugna dej du, det är bara en dag”, sa han. Det var den sista oktober som dom hade sådant för sig och så är det fortfarande, men det är inte så våldsamt nu för tiden, ungdomarna har kanske blivit lugnare.

Det blev aldrig tal om att jag skulle ta den där farmareplatsen, det var ju bara för att jag skulle få inresetillstånd.

Jag kallade Bowman morbror Johannes när jag kom dit, han var ju bara 34 år då. Men då sa han: ”För det första får du inte kalla mej morbror och för det andra får du inte kalla mej Johannes, för det heter jag inte nu, här heter jag John Ludvig Bowman”. Jag fick inte kalla hans fru moster heller, men i Sverige var det vanligt på den tiden att säga moster och morbror. Namnet Bowman hade han tagit efter Boarp och det tyckte han att jag skulle kalla mej också, det kunde jag ju ha gjort, men så blev det inte. Jag bytte istället namn till John Ragner, John var ju mitt första dopnamn och mitt förra tilltallsnamn ändrade jag till efternamnet Ragner, som i Amerika uttalas som Reiner.

När jag nu hade kommit till Amerika, så frågade Bowman mej redan i början, om jag ville fortsätta att gå i skola, så skulle han stå för alla kostnader. Här hemma i Sverige hade man ju inte råd att gå i någon annan skola än den vanliga folkskolan. Det var ju ett erbjudande som var värt att ta, men jag ville inte bli skyldig någon och jag tänkte som så, att jag lär mej till målare och glömmer det andra. Det kanske hade varit bättre om jag antagit hans anbud och gått i skola, men jag blev målare i alla fall.

Jag hade inte sysslat med mera målning i Sverige, än det att jag hade hjälpt far att måla rödfärg på ladugården. Den skulle vi måla i två färger, en ljusare på väggarna och en mörkare på dörrarna. En dag då far åkte till stan skulle jag vara duktig och visa att jag kunde göra något på egen hand, men då tog jag fel färg –

och det var den enda målningen som jag hade gjort i Sverige.

Jag hade heller inga som helst kunskaper i engelska språket innan jag kom till Amerika, det fanns ju ingenstans man kunde lära sig något engelska här hemma på den tiden. Jag tänkte heller aldrig på att jag kanske kunnat lära mej något genom böcker på egen hand.

Men när jag kom till Chicago så började jag läsa engelska i en kvällsskola redan första veckan. Detta var i en svensk kyrka i Chicago och där fick jag som nybörjare gå två kvällar i veckan och jag höll på där i åtminstone två år och kanske längre. Det hjälpte mej bra och tillsammans med det jag lärde mej på jobbet, klarade jag språket ganska bra efter ett par år.

Jag hade ju fått löfte av Bowman att börja hos honom och lära mej till målare, men han tyckte att jag skulle försöka mej på något annat om jag inte tyckte om att bli målare. Så jag gick ut och fick jobb på ett bygge och där skulle jag köra en skottkärra. Första dan där glömmer jag heller aldrig. Det var mest svenskar på jobbet, men dom hade varit där lite längre och kom det en nykomling, så skulle de ju skoja med honom. Liten var jag och inte så stark var jag heller, när jag skulle köra kärran. Det var en man som fyllde kärran och han fyllde den ända till brädden med murbruk så det blev väldigt tungt. Den skulle köra spå en planka dit murarna var och när jag var kommen halvvägs så välte kärran... Jag blev väldigt rädd och jag tror nästan att jag grät också. Nu får jag väl sparken med en gång, när jag gör såna dumheter, tänkte jag. Men dom andra jobbarna bara skrattade åt mej. Men då var det en pojk från Borås, han var murare och han sa till mej: ”Gå du till basen och fråga honom om du inte kan få köra tegel istället och så lastar du på så mycket som du själv tycker”. Det gjorde jag och så var jag där i några veckor.

Julen kom och det blev julafton. I Sverige var det ju vanligt att man inte arbetade på julafton, men här var det arbete som vanligt. Det tyckte jag var rätt konstigt, så jag sa till min moster att jag tror inte att jag vill gå och arbeta idag. ”Om du inte går till jobbet i dag, så tror jag inte att du behöver gå nästa vecka heller, så du måste nog gå” sa moster. Så det var inget annat att göra än att gå och jobba fastän det var julafton. Fast lite skillnad blev det den dagen, för vi slutade kl. 2 på eftermiddagen.

Sedan hade jag flera liknande jobb, men frampå vårsidan bestämde jag mig för att börja måla och då fick jag börja som lärling.

Jag gick i yrkesskola, där var jag i skolan och lärde teori 1 dag i veckan och var ute och målade de andra vardagarna.

Betalningen var inte så hög på den tiden. Jag började med 12 dollar i veckan. Vi jobbade till middag på lördagarna och på eftermiddagen fick jag hjälpa Bowman i verkstaden med att rengöra och ställa i ordning för arbetet på måndagen.

Jag bodde ju hos min morbror och moster och dom tog 10 dollar i veckan för mat och rum, så jag hade 2 dollar i veckan över, men var sjätte månad fick jag 2 dollar i påökning. När jag hade varit med ett tag så var det en del pojkar som rådde mej att sluta yrkesskolan och gå ut och ta ett vanligt jobb, så kunde jag få bättre betalning.

Men tiderna blev så dåliga och många blev utan arbete, så jag var glad för att jag hade det så ställt, att jag visste vart jag skulle gå och jobba. Det var ju en väldigt svår depression i Amerika de första åren av 1930-talet.

Jag blev utlärd målare 1931 och de närmaste åren därefter var det väldigt ont om arbete. Då fick målarna bara 50 cent i timmen och fick vara glada om de över huvud taget hade ett jobb.

Jag träffade Signe 1931, hon hade kommit till Amerika året innan och arbetade då som hembiträde i en familj. Hon var från en socken i närheten av Kalmar som hette Gullabo. Signe började sedan att utbilda sig till hårfrisörska och vi planerade att gifta oss. Jag ville gärna ha lite pengar samlade innan vi gifte oss, men jag fick aldrig ihop några, så vi gifte oss i alla fall 1935 och Signe arbetade då som hårfrisörska.

När vi sedan fick en flicka så slutade hon med hårfriseringen och var hemma och skötte henne och hushållet.

Jag jobbade hos Bowman till 1937, då blev det "en fnurra på tråden" oss emellan och jag slutade hos honom. Det var kanske dumt, det erkände vi båda två, både Bowman och jag, när vi tänkte tillbaka på den händelsen. Men jag startade eget tillsammans med en kompanjon som hette Hjalmar Nelson. Han var en mycket skicklig målare och hade förut varit förman hos Bowman. Han var 11 år äldre än jag och född i Piteå uppe i Norrland.

Sedan var vi tillsammans i 8 år till 1945, men jag tyckte att vi växte ingenting, vi stod liksom på samma ställe, men Nelson var belåten som det var. Men då skiljdes vi, jag började som egen företagare och Nelson fortsatte med sitt tills

han blev pensionär.

Under den tiden jag arbetade tillsammans med Nelson kom ju också andra världskriget även till Amerika och det förändrade mycket.

Jag var i den åldern att jag skulle kunna bli inkallad, men vi gjorde då arbeten åt fabriker som sysslade med krigsmaterial, så jag klarade mej i det längsta. Jag fick även sluta mitt måleri för ett tag och gå in i en fabrik där dom gjorde vapen och där fick jag jobba på nätterna. Men till slut blev det även min tur och jag blev uttagen till flottan. Allt var klart för att jag skulle rycka in i det militära, en vecka innan jag skulle rycka in så blev det ändrade order och kriget tog slut, så jag klarade mej från inställelse.

Men annars blev det ju ändring i nästan alla hem i Amerika, många måste byta arbeten och många åkte också ut i krigstjänstgöring. Man började med att kalla in yngre folk, men sedan måste de ta även de som var lite äldre.

Men fabrikererna hade mycket arbete, i synnerhet de som framställde krigsmaterial. Det var gott om jobb och fabrikererna hade svårt att få tag i tillräckligt många arbetare, då så många var inkallade.

Priserna steg inte så mycket under kriget, det var först senare som det blev fart på inflationen.

Jag var hemma i Sverige och hälsade på 1948 och då blev det bestämt, att min yngste bror Sten skulle komma med mig i Amerika. Han kom över 1949 och han skulle då också utbilda sig till målare, likasom jag gjorde de första åren. Men innan han var färdigutbildad fick han gå ut i den amerikanska armén i två år, för det var ju under Koreakriget. Han hade förut gjort sin militärtjänst i Sverige och nu fick han göra om den i Amerika och det var han ju inte så glad för.

Efter avslutad militärtjänstgöring kom Sten tillbaka till mig och han var sedan hos mig till 1963. Då tyckte han väl att han fått nog av Amerika och ville resa hem till Sverige. Han kom då till Göteborg och fick arbete hos en målarmästare där.

Efter en tid svarade han på en annons i tidningen, det var Lanco-firman som ville ha en verkmästare till Liberia i Afrika och bland 75 sökande fick han jobbet. Han var där nere i 3 ½ år och då skrev han till mig och frågade om han fick komma tillbaka till mig och jobba igen. Det fick han ju och 1968 kom han tillbaka till firman igen och det var en bra hjälp för mig på den tiden också, för

han hade fått mera erfarenhet genom sitt arbete i Liberia.

1974 överlät jag firman till Sten och gick själv i pension. Sten drev sedan firman till 1984, då han sålde den och flyttade till Door County i Wisconsin. Där bor många svenskar och norrmän och det är en mycket fin plats att bo på, i synnerhet för pensionärer. Där är gott om fiske och det finns både sommar-och vintersport och där bor Sten nu.

När jag då överlätit firma 1974, så visste jag inte riktigt vad jag skulle göra, för vi ville ju inte bo i Chicago när vi inte jobbade där. Jag ville gärna flytta till Colorado, för då hade vi kommit lite närmare vår dotter och hennes familj som bor i Dallas, men Signe tyckte det var lite för långt att flytta dit. Vi köpte då ett halvfärdigt hus i Wisconsin, ungefär 10 svenska mil från Chicago, gjorde det färdigt och bodde där i några år. Under vintertiden var vi då på olika platser i Florida, men nu i våras, i mars månad, köpte vi oss en villa i Saratoga på Floridas västkust och där tänker vi tillbringa vintrarna. Så köpte vi en lägenhet i Nässjö i Småland och där tänker vi vara på somrarna, om allt går som vi har planerat.

Man möter många olika människor när man har ett företag i Amerika, jag hade i början mest svenskar, men sedan kom det inga mer svenskar över, så det fick bli andra och då blev det från många olika länder. I Europa.

Jag ville helst ha arbetare som lärt sig yrket i ett annat land, för dom var i regel mycket bättre målare. Tyskar var mycket bra arbetare, kunniga och grundliga det fick man bevis för, kanske lite svåra ibland att hantera, för dom visste ju att dom var duktiga.

Men vi hade också jugoslaver och tjeckoslovaker och dom var mycket bra dom också. Men till slut så blev det ju bara arbetare som var födda i Amerika, för invandringen slutade, då kom det inga nya och dom gamla blev så småningom pensionärer.

Jag har aldrig haft några svårigheter med mina anställda, allting har gått riktigt bra. Det kanske har berott på mig själv många gånger, för dom säger att jag har varit för snäll emot dom, men jag vet att jag fick ut mera arbete än dom som körde och skrek på gubbarna jämt.

Morbror Johannes, eller Bowman, han var inte precis så omtyckt, för han körde allt med pojarna när dom kom från Sverige och inte kunde engelska, bara kunde arbeta och då fick dom allt göra rätt för sig. Jag har aldrig tyckt om det där och det har gått bra sedan för mig också.

Man behöver inte vara sådan mot arbetarna, skall jag tala om. Det har väl funnits mycket våld och brottslighet i Chicago, men jag har aldrig stött på något. Det finns väl där, men man behöver inte söka upp det. De banditligor som finns bekämpar ofta varandra och polisen verkar inte att lägga sig mycket i det. Det har väl blivit lugnare i Chicago än det var på den tiden då det var spritförbud. Det var då som Al Capone och de andra banditerna härjade där. Då kom tidningarna ut med extrablad och då var det en väldig skjuthysteri.

Jag har aldrig brytt mig om att syssla med någon politik i Amerika, men jag har haft en del andra hobbyer, Jag började först att fiska, men sedan började jag att spela golf på 1940-talet. Men tiden räckte inte till båda dessa hobbyer, så jag slutade med fisket och ägnade mig mera åt att spela golf.

1952 blev jag mästare i målarmästarnas förening. Det finns omkring 750 målarmästare i Chicago och det var omkring 100 som spelade golf. En gång i månaden tog vi en eftermiddag ledigt, någon gång en hel dag om man hade det så ställt och hade en tävlan från maj till oktober.

Poängen från varje tävling räknades ihop och när tävlingarna för året i oktober månad 1952 var slut, så låg jag i toppen och fick en fin trofé och det blev jag naturligtvis glad för. Inte för att jag var en så bra spelare, men jag hade turen att vinna sammanlagda poängen.

Sedan jag blev pensionär har jag börjat att sy stramalj, det tycker jag är roligt och det där med färger har alltid intresserat mig. När jag nu kommer hem till Sverige så finner jag att mina bröder Gunnar och Stig har börjat med samma sysselsättning.

John Ragnar Johansson / John Ragner
född 5/11 1909, Röshult
emigrerade från Röshult 1928
död 9/8 1995, Wisconsin